

گذری و نظری بر برخی ترجمه‌های متون دینی شیعه امامیه به زبان انگلیسی: ضرورت‌ها و مواردی از نقد ترجمه‌های منتشر شده

دکتر محمدرضا فخر روحانی^۱

استادیار دانشگاه قم

ایران

(تاریخ دریافت: ۵ بهمن‌ماه ۱۳۹۷؛ تاریخ پذیرش: ۲۳ اسفندماه ۱۳۹۷)

ترجمه متون اسلامی و به ویژه شیعی از زبان‌های شرقی به زبان انگلیسی ضرورتی انکارناپذیر برای نشر و تبیین معارف اسلامی در جهان است. گستراندن این معلومات دینی برای مسلمانان جهان از اولویت برخوردار بوده و پس از آن معرفی اسلام و آموزه‌های آن به دیگر مناطق جغرافیایی دینی مطرح می‌شود. از سوی دیگر، برخی از اشخاص و یا مؤسسات اقدام به ترجمه و نشر کتاب‌های اسلامی به زبان انگلیسی می‌کنند. اما همه این ترجمه‌ها از کیفیت بالایی آکادمیک انگلیسی برخوردار نبوده و گاه بازخوردهای نامناسبی را در جامعه هدف ایجاد می‌کنند. این مقاله به ایرادات موجود در این حوزه پرداخته و راهکارهایی را پیشنهاد می‌کند که مهم‌ترین آن ایجاد کردن رشته تربیت مترجم متون اسلامی و به خصوص شیعی در بعضی از دانشگاه‌هاست.

کلیدواژه‌ها: ترجمه آثار اسلامی، تربیت مترجم متون اسلامی، روند ترجمه در ایران، نشر معارف شیعه، مخاطبان جهانی ترجمه.

^۱ E-mail: abumahdi1061@gmail.com

ترجمه متون اسلامی و به ویژه متون مربوط به شیعه امامیه ضرورتی مهم در جهان امروز است. دلایل ضروری بودن این امر آن است که ترجمه چنین متونی به دیگر زبان‌ها و به خصوص به زبان انگلیسی اولاً برای شیعیان دیگر جوامع انسانی و سپس برای غیرشیعیان (اعم از فرقه‌های اهل سنت و سایر فرق مسلمانان) از اهمیت فراوانی برخوردار است. اهمیت این مطلب در آن است که اکثریت مسلمانان غیر عرب‌زبان و یا فارسی‌زبانان در دسترسی پیدا کردن به این مطالب به زبان‌های اصلی‌شان مشکلات زبانی و یا سواد دینی^۱ دارند. از این رو، ترجمه این دست از آثار بزرگ که نمایانگر جریان‌های اصلی فکری، تاریخی و اعتقادی شیعه بوده از اهمیت بالایی برای آنان برخوردار است. در این مسیر، ضرورت‌ها، چالش‌ها و دشواری‌هایی وجود دارد که مقاله حاضر به طور اجمال به آن‌ها می‌پردازد.

سواد دینی ناظر بر دانستن حداقل‌هایی از معلومات دینی و اعتقادی است. به دست آوردن این معلومات پایه و اساسی از اصول دین شروع شده و بعد به فروع، اخلاقیات و تاریخ دینی شیعه امامیه می‌رسد. از آن‌جا که کشورهای مسلمان و مجامع بزرگ انسانی شیعه همواره از حضور و تألیفات عالمان دینی بهره‌مند بوده، این پدیده زمینه سود بردن عامه مردم از حداقل دانستنی‌های دینی را فراهم می‌سازد. اما واقعیت این است که همه جوامع شیعه از چنین امکانی برخوردار نبوده، و همین واقعیت ضرورت ترجمه کردن آثار و تألیفات شیعه امامیه را برای سایر جوامع شیعی بیشتر نشان می‌دهد. تجربه تاریخی نشان می‌دهد که این امر مهم، یعنی ترجمه کردن نوشته‌هایی که محتوای آن‌ها مصادیق سواد دینی را تشکیل می‌دهد، از دو دسته از عالمان بر می‌آید: (الف) عالمان دینی‌ای که دست‌کم دوزبانه بوده و هر دو زبان را به خوبی و در سطح تألیف و ترجمه می‌دانند، و (ب) مترجمانی که علاوه بر دانستن هر دو زبان مبدأ و مقصد، به فنون و ظرافت‌های ترجمه کردن متون دینی به خوبی واقف هستند.

از آن‌جایی که مأموریت و کارکرد اولیه حوزه‌های علمیه شیعه تعلیم دادن و تربیت کردن کارشناسان موضوعات و مسائل دینی است، فارغ‌التحصیلان^۲ آن‌ها کم‌تر به ترجمه آثار مهم در این زمینه می‌پردازند^۳. از این رو، نقش (تربیت کردن) مترجمان شایسته در این زمینه بسیار پررنگ‌تر می‌شود. تربیت مترجمان کارآمد و متخصص برای ترجمه متون دینی از زبان‌های ملل و جوامع مسلمان (مانند عربی، فارسی، اردو و ترکی) به سایر زبان‌هایی که اکثریت سخن‌گویان آن‌ها مسلمان نیستند (مانند

¹ religious literacy

آیکی از جنبه‌های مهم و قابل توجه در حوزه‌های علمیه شیعه این است که عالمان سترگ در چنین مراکز علمی هیچ‌گاه همانند دانشگاهیان «فارغ‌التحصیل» و یا «بازنشسته» نشده و پویایی علمی آنان تقریباً تا پایان زندگی برقرار است. کاربرد واژه «فارغ‌التحصیل» در این مقاله و در این سیاق به معنای «آنانی است که در این مراکز درس خوانده‌اند».

آپدیده «ترجمه و جریان‌های علمی مرتبط با آن در حوزه‌های علمیه شیعه» و دلایل رغبت نه چندان فراوان به ترجمه (اعم از فرآیند و محصول) در چنین محافل علمی - دینی می‌تواند موضوع قابل توجهی برای تدوین سیر تاریخی، جریان‌ها و روش‌های ترجمه در جهان اسلام باشد.

انگلیسی، آلمانی، روسی، ایتالیایی) ضرورتی است که تا به حال وجه اهتمام نظام آموزشی دانشگاهی نبوده^۱، مؤسسات و معاهد خاصی هم در پرداختن به چنین امر مهمی تأسیس نشده‌اند^۲. نظر به این‌که تعلیم دادن زبان‌های خارجی و به‌خصوص زبان انگلیسی در دانشگاه‌ها صورت می‌پذیرد، و از سوی دیگر سبک و سیاق نگارش‌های دانشگاهی بیشتر با استانداردهای محافل علمی جهانی انطباق دارد، می‌توان نتیجه گرفت که پرداختن به ترجمه متون اساسی و کلاسیک شیعه امامیه به زبان‌های دیگر از وظایف نظام دانشگاهی است. علی‌رغم وجود چنین ضرورت بزرگ علمی - اعتقادی - تاریخی، تا به حال تقریباً هیچ‌کدام از گروه‌های آموزشی زبان‌های خارجی و به ویژه زبان انگلیسی در دانشگاه‌های جمهوری اسلامی ایران به چنین ضرورت مبرمی توجه نداشته‌اند. دلایل و در واقع عذر و بهانه‌های نظام دانشگاهی کشور در عدم اهتمام به ترجمه کردن متون

^۱ این‌که چرا دانشگاه‌های کشورهای مسلمان و در این مورد به‌خصوص دانشگاه‌های جمهوری اسلامی ایران کم‌تر به فکر تربیت مترجم متون اسلامی بوده‌اند خود از موضوعات مهم در تاریخ و جریان‌های ترجمه متون اسلامی است. دلایل این «بی‌توجهی» گاه تعمودی نسبت به ترجمه کردن متون دینی هرچه باشد، از تبعات منفی و بلندمدت آن‌گریزی نخواهد بود. به نظر می‌رسد که برای اغلب استادان و فارغ‌التحصیلان زبان‌های خارجی در ایران، ترجمه کردن متون دینی یا از اهمیت چندانی برخوردار نبوده و یا اساساً خودشان از چنین توانی برخوردار نیستند. از این رو، سالبه به انتفای هم موضوع و هم محمول!

^۲ مؤسسات فراوانی در شهرهای تهران، قم و مشهد هستند که به ترجمه متون اسلامی می‌پردازند، اما به نظر می‌رسد که اغلب این ترجمه‌ها بیشتر ارادت‌ورزانه و گاه تفنی است تا این‌که تخصصی باشد. مرکز ترجمه قرآن مجید در قم تنها به ترجمه قرآن مجید به زبان‌های دیگر اهتمام دارد، اما این‌که سطح و ساحت و دقت ترجمه‌های تولید شده در چنین جایی چگونه ارزیابی می‌شود و این‌که نقدهای نوشته شده بر چنین ترجمه‌هایی شامل چه مواردی است، خود می‌تواند موضوع مطالعات دیگری باشد. در یکی دو سال اخیر، جامعه المصطفی در قم برنامه‌ای برای ترجمه کردن بعضی از کتاب‌ها برقرار کرده است، اما هنوز نمی‌توان درباره محتوا و کیفیت متون ترجمه شده آن‌ها قضاوت کرد. به نظر می‌رسد که چنین جریان‌های ترجمه بیشتر از احساس ارادت‌ورزی دینی مایه می‌گیرند، اما میزان و محتوای متون اصلی و تأثیرگذاری زبان ترجمه بر مخاطبان آن‌ها را باید در مطالعات دیگری بررسی کرد.

آذر سال ۱۳۸۰ شمسی، در کنفرانس «برخورد زبان‌ها» که در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران تشکیل شد، مرحوم دکتر محمود عزب از دانشگاه الازهر از قاهره هم شرکت کرده بود. ایشان شخصی بسیار دانشمند و مسلط به چندین زبان بودند. در خلال صحبت‌هایی که بین ما رد و بدل شد، ایشان اشاره کردند که دانشگاه الازهر طرح ترجمه‌های تفسیری از قرآن کریم را در دست اجرا دارد. ای کاش مشابه این طرح‌ها روزی در حوزه‌های علمی کربلا، نجف، قم و یا مشهد در دستور کار قرار گرفته و اجرایی شود. در شهریور سال ۱۳۹۷، دانشگاه علوم اسلامی رضوی در مشهد، در پی تأسیس برنامه ترجمه متون اسلامی است که امید است به نتایج فاخری منجر شود.

مهم و کلاسیک شیعه امامیه به دیگر زبان‌ها هرچه باشد، نفس ضرورت چنین اقدام بزرگی را نمی‌توان و هرگز نباید نادیده گرفت. روند و جریان ترجمه کردن متون در ایران غالباً از زبان‌های دیگر به زبان فارسی بوده^۱، و البته به مراتب آسان‌تر از ترجمه کردن از فارسی به زبان‌های دیگر است، اما ترجمه کردن متون اساسی و کلاسیک شیعه امامیه به زبان انگلیسی چالش‌ها و پیش‌فرض‌هایی دارد که هرچند راه را دشوارتر می‌کند، اما نتایج اثربخش‌تر و سودمندتری برای مسلمانان در طراز جهانی دارد. یکی از پیش‌فرض‌ها این است که متونی که ترجمه می‌شوند باید از وزانت لازم برای فراهم آوردن و افزایش سواد دینی و اعتقادی برخوردار باشند. احادیث تربیتی و اخلاقی‌ای که در جوامع حدیثی شیعه موجود است از این نمونه‌ها می‌باشند^۲. از سوی دیگر، میان فراهم آوردن مطالب برای غیر مسلمانان در مقابل شیعیان، اولویت با ارتقا بخشیدن به سواد دینی شیعیان است. تاریخ دینی شیعه با گرایش خاص به تاریخ چهارده معصوم علیهم‌السلام، احکام شرعی و تعالیم اخلاقی در اولویت ترجمه قرار دارند.

با بررسی و مقایسه متونی که در حوزه ادبیات شیعه امامیه از زبان‌هایی مانند عربی، فارسی و یا اردو به زبان انگلیسی ترجمه شده‌اند، دو دسته کلی از کتاب‌ها قابل شناسایی هستند: آن‌هایی که از نثر و سبک فخیم علمی برخوردارند^۳ در مقابل آن‌هایی که فاقد سبک مناسب، استواری و فخامت در سبک نگارش و واژه‌گزینی وزین هستند. برخی از کاستی‌های چنین ترجمه‌هایی عبارت‌اند از مواردی که در پی می‌آیند:

۱. عدم درج تاریخ رویدادها به تقویم میلادی. نمی‌توان و نباید از همه خوانندگان انگلیسی‌زبان انتظار داشت که از تاریخ‌های هجری و قمری و اختلاف میان آن‌ها آگاهی داشته باشند.
۲. بی‌توجهی به کاربرد حرف‌گردانی^۴. حرف‌گردانی یکی از مشخصات بارز متونی است که به

^۱ درباره ابعاد تاریخی-اجتماعی و فرهنگی ترجمه در ایران، مراجعه شود به: عبدالحسین آذرنگ، *تاریخ ترجمه در ایران: از دوران باستان تا پایان عصر قاجاریه* (تهران: ققنوس، ۱۳۹۴) و برای متنی کوتاه‌تر در همین زمینه به زبان انگلیسی می‌توان به مقاله زیر اشاره کرد:

Ahmad Karimi-Hakkak, "Persian tradition", in Mona Baker, and Gabriela Saldanha, eds., *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*, 2nd edn. (London: Routledge, 2009), pp. 493-500.

^۲ برای آگاهی از اهم منابع و جوامع حدیثی شیعه به کتاب زیر مراجعه شود: سید محمود مدنی بجستانی، *فرهنگ کتب حدیثی شیعه* (۲ جلد، تهران: امیر کبیر، ۱۳۸۵).

^۳ جدا از برخی انگلیسی‌زبان‌های اصالتاً انگلوامریکن درس‌خوانده و فهمی که هم قلم خوبی داشتند و هم گزینش‌های مناسبی برای ترجمه کردن داشتند، باید به سهم پیش‌گامانه برخی از شیعیان انگلیسی‌زبان در کشورهایمانند هندوستان، پاکستان، تانزانیا و آفریقای جنوبی اشاره کرد.

^۴ حرف‌گردانی (transliteration) که گاه «حرف‌نگاری» و یا «ترانویسی» هم نامیده می‌شود، به روشی در درج نام‌های خاص گفته می‌شود که در آن حروف الفبای یک زبان در الفبای دیگری معادل‌سازی شده، قرائت

- خوبی از فارسی و یا عربی به زبان انگلیسی ترجمه می‌شوند. رعایت نکردن حرف‌گردانی درست و یک‌دست در سرتاسر متن القا کننده بی‌دقتی یا ناآگاهی مترجم است. البته در حرف‌گردانی، تلفظ اسامی خاص باید بر اساس قرائت آن‌ها در عربی فصیح باشد، تلفظ ایرانی و یا فارسی آن‌ها ملاک نیست، مگر آن‌که آن اسامی اصالتاً ایرانی و غیرعربی باشند.
۳. غالباً در متونی که به انگلیسی ترجمه می‌شوند، مترجمان سعی در معادل‌سازی کردن «همه چیز» و به‌خصوص موارد «ترجمه‌ناپذیر»^۱ را دارند. مثلاً عبارت عربی «علیه‌السلام» را به صورت *Peace be upon him* ترجمه می‌کنند، در حالی که یکی از اشکالات این معادل‌گذاری این است که حرف اضافه *on* در این عبارت نادرست است و باید به *with* تصحیح شود. از سوی دیگر، در زبان انگلیسی و به ویژه در نثر متون دانشگاهی در این زبان عبارات تکریمی و یا دعایی پس از نام اشخاص درج نمی‌شود. البته، گاه بعضی از این عبارات به صورت «کاملاً من درآوردی» کوه‌نوشت‌سازی شده، مثلاً همین عبارت به صورت *AS* درج شده (که چون ابدأ در زبان انگلیسی دارای چنین مفهومی نیست) خواننده را در فهم متن انگلیسی تولید شده با سردرگمی مواجه می‌کند. بر خلاف انتظارات اولیه، چنین دقت‌های غیرضروری در ترجمه، متن را فاقد دقت علمی لازم جلوه می‌دهد.
۴. ارجاعات به منابع. ارجاعات به کتاب‌ها و منابع به شیوه سنتی ایرانی-اسلامی بوده و کم‌تر از روش‌های متداول در کتاب‌ها و متون علمی متداول در محیط‌های علمی روز جهان می‌باشد. انتقال دادن این کاستی‌ها و ناآشنایی مترجم با چنین ضرورت‌هایی به فروکاستن از قدر و قیمت و زحمات کشیده شده در ترجمه منجر می‌شود.
۵. ساختار پاراگراف‌ها. از آن‌جا که «پاراگراف» واحدی بسیار مهم در نگارش متون انگلیسی است، رعایت نکردن ساختار پاراگراف در زبان انگلیسی به وجاهت علمی متن ترجمه شده آسیب می‌رساند. به نظر می‌رسد که پاراگراف‌پردازی قابل قبول در متون علمی بیشتر به یک عادت علمی در سنت نگارش به زبان انگلیسی تبدیل شده است و رعایت کردن آن، خواه در نوشتن به زبان انگلیسی و یا ترجمه به این زبان، از واجبات نوشتاری است. از آن‌جا که اغلب متون نوشته شده در فضاهای سنتی اسلامی فاقد پاراگراف‌هایی هستند که با اصول و قواعد پاراگراف‌پردازی انگلیسی قابل انطباق باشند، رعایت این ضوابط نگارشی واجب بر عهده مترجم است و گریزی

کردن یک اسم خاص در زبان مبدأ برای خوانندگان متن ترجمه شده در زبان مقصد آسان‌تر می‌شود. جدول‌های متعددی برای حرف‌گردانی وجود دارد که امروزه از طریق شبکه‌های موجود در اینترنت قابل دسترسی هستند. از جمله کتاب‌های فن ترجمه در زبان فارسی که به این جدول‌ها اشاره کرده است، می‌توان به کتاب زیر اشاره کرد: محمد جواد میمندی نژاد، *اصول ترجمه: انگلیسی و فارسی* (تهران: انتشارات دانشکده علوم ارتباطات اجتماعی، ۱۳۵۱، ص ۴۳۷-۴۴۳).

¹ untranslatable

هم از آن نیست. رعایت نکردن این جنبه مهم در ترجمه، آسیب‌های جدی برای وجاهت علمی هم نویسنده متن اصلی و هم مترجم را در پی دارد. به نظر می‌رسد که سوره‌های مبارک قرآن مجید، متون حدیثی، ادعیه، مناجات‌ها و زیارت‌نامه‌ها را باید از موارد استثنایی دانست که ترجیحاً با همان ساختاری که دارند شایسته ترجمه هستند.

۶. گونه‌های زبان انگلیسی. از دیدگاه جامعه‌شناسی زبان، هر زبان زنده‌ای دارای گونه‌های متعددی است. تا آنجایی که به کاربردهای زبان انگلیسی در گفتمان اسلامی و به ویژه شیعی مربوط می‌شود، به نظر می‌رسد که دست‌کم دو گونه زبان انگلیسی در سطح متون وجود دارد: یکی برای مخاطبان علمی و جهانی و به‌خصوص آکادمیک، که متون تولید شده توسط شرق‌شناسان بزرگ از این دست می‌باشند. مترجمان این دسته از متون ممکن است قدری از دانش تخصصی برخوردار باشند، اما ضرورتاً از التزام و تعهد دینی نسبت به آموزه‌های دینی اسلامی برخوردار نبوده و چنین انتظاری هم از آنها نیست. دسته دوم شامل مسلمانان و به ویژه شیعیانی است که متون اسلامی و شیعی برای آنان ترجمه می‌شود، خواه برای بالا بردن دانش تخصصی آنها و خواه برای استفاده آنها در مراسم، شعائر و مناسک دینی اسلامی و شیعی. در گونه نوشتاری زبان انگلیسی تولید شده برای استفاده این دسته دوم از شیعیان انگلیسی‌زبان، کلمات عربی، فارسی و گاه اردو دیده می‌شود که بیشتر اصطلاحات تخصصی مربوط به مناسک دینی می‌باشند. البته برخی از این وام‌واژه‌های بالاصاله عربی و یا فارسی در فرهنگ لغت‌های بزرگ انگلیسی^۱ ضبط شده‌اند.^۲

^۱ از جمله فرهنگ لغت‌های انگلیسی که در بردارنده وام‌واژه‌هایی از زبان‌های شرقی مانند عربی، فارسی، اردو و ترکی باشند می‌توان به اختصار از منابع نام برده در زیر یاد کرد:

J. Speake, ed., *The Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases* (Oxford: Oxford UP, 1997); Ian Brookes, and Michael Munro, *The Chambers Dictionary*, 13th edn. (London: Chambers Harrap, 2014); Angus Stevenson, and Maurice Waite, eds., *Concise Oxford English Dictionary*, 12th edn. (Oxford: Oxford UP, 2011); and Angus Stevenson, ed., *Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles* (6th edn., 2 vols., Oxford: Oxford UP, 2007).

^۲ البته کتاب‌هایی هم وجود دارند که هرچند عامه شیعیان انگلیسی‌زبان مخاطبان آنها نبوده و غالباً برای کاربرد در محافل علمی و غالباً شرق‌شناسی به کار می‌روند، اما تعداد قابل توجهی از اصطلاحات اسلامی و غالباً عربی در

آنها به کار رفته است. برای نمونه‌هایی از این دست کتاب‌ها می‌توان به منابع زیر اشاره کرد:

Constance E. Padwick, *Muslim Devotions: A Study of Prayer-Manuals in Common Use* (London, 1961; repr. Oxford: Oneworld, 1996); John Norman Hollister, *The Shi'a of India* (London: Luzac, 1953); John L. Esposito, *What Everyone Needs to Know about Islam* (2nd edn., New York: Oxford UP, 2011); and Annemarie Schimmel, *Mystical Dimensions of Islam* (Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press, 1975).

۷. حساسیت ادبیات پژوهشی شیعه. منابع و کتاب‌های پژوهشی اسلامی و به ویژه شیعی از حساسیت‌های بیشتری در ترجمه برخوردار هستند. به جز بحث‌ها و دشواری‌های گاه طاقت‌فرسا برای معادل‌گزینی دقیق برای واژه‌ها، اصطلاحات و مفاهیم دینی غالباً ترجمه‌ناپذیر که اغلب در گذر زمان دارای تحولات معنایی فراوان و شگرفی بوده‌اند، جمله‌بندی‌های به کار رفته در ترجمه باید از استحکام و زیبایی و نثری فخیم برخوردار باشند. متون دینی اسلامی و به ویژه شیعی شایسته بهترین نوع ترجمه به زبان انگلیسی هستند.^۱ ترجمه‌هایی که بیشتر تحت‌اللفظی هستند کم‌تر از تأثیرگذاری مطلوب برخوردار می‌باشند.
۸. گزینش کتاب برای ترجمه. جدا از کتاب‌ها و نوشته‌هایی که بر اساس معیارهایی خاص برای ترجمه شدن سفارش می‌شوند، باید دقت کرد که چه کتاب‌هایی برای کدام دسته از مخاطبان و در چه نقاطی از جهان باید ترجمه بشوند. نمی‌توان و هرگز نباید تصور کرد که نیازهای سواد اطلاعاتی دینی و اعتقادی شیعیان هندوستان با آنانی که در جزایر کارائیب یکی می‌باشد. واضح است که نیازهای دینی و اعتقادی جامعه شیعیان تحصیل‌کرده و مقیم در انگلستان و یا کانادا با آنان که در آفریقای جنوبی، اوگاندا و یا کنیا زندگی می‌کنند هرگز یکی نبوده و نخواهد بود. از این رو انتظار می‌رود که مترجم به گونه‌ای مناسب و واقع‌بینانه از نیازهای مخاطبان ترجمه آگاه بوده و برابر رفع نیازهای آنان کتاب را برای ترجمه کردن گزینش کند. ترجمه کردن کتاب‌هایی که در سطحی نازل و شتابزده نوشته شده و بیشتر مصرف داخلی داشته و یا مستلزم سال‌ها تحصیل در سطح خارج حوزه‌های علمیه شیعه هستند چندان سودمند به نظر نمی‌رسد.
۹. در خصوص کتاب‌هایی که نویسندگان آن‌ها در قید حیات هستند، آن دسته از کتاب‌ها به درد ترجمه می‌خورند که نویسندگان آن‌ها با مترجم همدلی و همکاری می‌کنند. نویسندگانی که به پرسش‌های مترجم کتاب خود وقعی نمی‌گذارند، کتاب‌شان هم چندان به درد ترجمه نخواهد خورد. موارد فراوانی وجود دارد که تنها نظر کارشناسی و متقن نویسنده می‌تواند گره‌گشا باشد.
۱۰. از مترجم کتاب انتظار می‌رود که فهرست منابع و مأخذ و نمایه پایانی کتاب را خودش تهیه کند.

^۱ نمونه‌هایی از ترجمه‌های قابل توجه از متون شیعی را می‌توان در ترجمه انگلیسی صحیفه سجادیه و دعای عرفه حضرت امام حسین علیه‌السلام به قلم نویسنده معاصر آمریکایی دکتر ویلیام چیتیک دید. این نمونه‌ها در کتاب‌های زیر موجود هستند:

William C. Chittick, trans., *The Psalms of Islam: Al-Sahifat al-Kamilat al-Sajjadiyya* (Oxford: Oxford UP for The Muhammadi Trust of Great Britain and Northern Ireland, 1988), and id., trans., *A Shiite Anthology* (1979; repr. Qum: Ansariyan, 2007).

A Critical Appraisal of Certain Twelver Shiite Texts in English Translation: Some Requirements and Suggestions

Muhammad-reza Fakhr-Rohani¹

University of Qom, Qom, Iran.

(Received: 25 January 2019; Accepted: 14 March 2019)

Translation of Islamic, particularly Shiite, texts from major oriental languages into English is of paramount significance in dissemination of Islamic teachings in the world. It follows that training translators of Shiite texts is a career in which it is expected only of universities to prove their academic competence and scholarly performance. In contrast, Shiite seminaries have long assumed other tasks, not much related to training translators. The critical appraisal of certain Shiite texts in English translation reveals that not all of them have been successful, hence inappreciable, for several reasons. The present paper tries to highlight some problem areas and certain aspects that might improve the current translation trends and situations.

Keywords: Translation of Shiite Islamic Texts, Translation Movement, Translator Training, English Translation in Iran, Global English Readership, World Trends in Translation.

---

¹ E-mail: abumahdi1061@gmail.com